

A számítástudomány alapjai

10. gyakorlat, 2013. november 14 illetve 18.

Kromatikus szám, élkromatikus szám, síkgráfok

Egy G gráf *kromatikus száma* $\chi(G)$ a legkisebb szám azzal a tulajdonsággal, hogy annyi színnel kiszínezhetők G csúcsai úgy, hogy a szomszédos csúcsok különböző színűek.

Egy G gráf *klikkszáma* $\omega(G)$ a legnagyobb teljes részgráf mérete, $\alpha(G)$ a független pontok maximális száma, $\Delta(G)$ a maximális fokszám.

Minden G gráfra $\chi(G) \geq \omega(G)$. Mycielski konstrukció: olyan $G_1, G_2, \dots$ gráfsorozat, hogy minden i -re $\omega(G_i) = 2$, de $\chi(G_i) = i$.

Minden G gráfra $\Delta(G) + 1 \geq \chi(G)$ (biz: mohó színezéssel). Brooks: ha G összefüggő, nem páratlan kör és nem is teljes gráf, akkor $\Delta(G) \geq \chi(G)$.

Egy G gráf *élkromatikus száma* $\chi'(G)$ a legkisebb szám azzal a tulajdonsággal, hogy annyi színnel kiszínezhetők G élei úgy, hogy a szomszédos élek különböző színűek.

Vizing tétel: minden G gráfra $\Delta(G) \leq \chi'(G) \leq \Delta(G) + 1$.

Egy G gráf *síkbarajzolható* (síkgráf), ha lerajzolható a síkra metszés nélkül. Tegyük fel, hogy a G összefüggő gráfot lerajzoltuk a síkra metszés nélkül, legyen n a csúcsok, e az élek, t a tartományok száma. Euler formula: ha $n \geq 3$ akkor $n - e + t = 2$.

Következmény: egy $n \geq 3$ csúcsú, e élű síkgráfra $e \leq 3n - 6$. Ha ráadásul G páros gráf is, akkor $e \leq 2n - 4$.

Két gráf, G és H *topologikusan izomorf*, ha G -ből megkaphatjuk H -t a következő két művelet ismételt alkalmazásával:

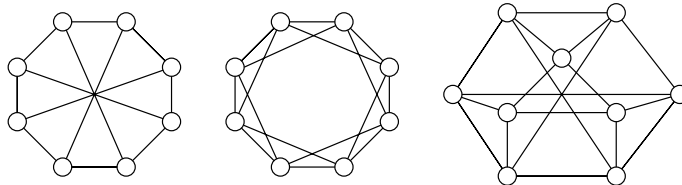
- egy 2 fokú csúcsot helyettesítünk egy éllel (u szomszédai v és w , hagyjuk el u -t, és kössük össze v -t és w -t)
- egy élet helyettesítünk egy 2 fokú csúccsal (v és w szomszédosak, hagyjuk el a vw élt, vegyünk be egy új csúcsot, u -t, és kössük össze v -vel és w -vel)

Topologikus K_5 : egy teljes 5 csúcsú gráffal topologikusan izomorf gráf. topologikus $K_{3,3}$: egy $K_{3,3}$ -mal (teljes páros gráf, 3-3 csúccsal) topologikusan izomorf gráf.

Kuratowski tétel: G síkgráf akkor és csak akkor, ha nem tartalmaz topologikus K_5 illetve topologikus $K_{3,3}$ részgráfot.

Négyszíntétel: ha G síkgráf akkor $\chi(G) \leq 4$.

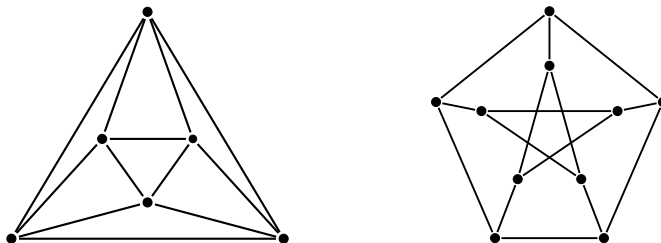
- Határozzuk meg a mellékelt gráfok kromatikus számát!

- Legyenek G csúcsai az $1, 2, \dots, 2^n - 1$ számok, és két csúcs pontosan akkor legyen szomszédos, ha egyik osztója a másiknak. Mennyi a G gráf kromatikus száma?

3. Legyen $V(G) = \{1, 2, 3, \dots, 100\}$, és legyen $ij \in E(G)$, ha $|i - j| \leq 7$. Mennyi az így meghatározott G gráf $\chi(G)$ kromatikus száma?
4. Legyenek a G gráf csúcsai a sakktábla mezői. Két mező közt akkor fusson él, ha a huszár (bástya, futó, király) egy lépésben az egyik mezőről a másikra léphet. Mennyi a G gráf kromatikus száma?
5. Adott a síkon általános helyzetű egyeneseknek egy halmaza (azaz semelyik három egyenes sem halad át egy ponton és nincs köztük két párhuzamos). Legyenek a G gráf csúcsai ezen egyenesek metszéspontjai, két csúcs akkor legyen szomszédos, ha egy egyenesen egymást követő metszéspontok. Mutassuk meg, hogy $\chi(G) \leq 3$.
6. Van-e olyan G gráf, aminek nincs K_4 részgráfja, de G mégsem színezhető ki 3 színnel?
7. Legfeljebb hány éle lehet annak az n csúcsú G gráfnak, amire $\chi(G) \leq 2$ (ill. $\chi(G) \leq 3$)?
8. Mutassuk meg, hogy tetszőleges G gráf $\chi(G)$ színnel történő tetszőleges színezésének bármely színosztályának van olyan v csúcsa, hogy v -nek minden más színosztályban van szomszédja.
9. Igazoljuk, hogy tetszőleges irányítatlan G gráfnak van olyan irányítása, ami nem tartalmaz $\chi(G)$ élű irányított utat.
10. Igaz-e, hogy minden egyszerű G gráfnak van olyan színezése $\chi(G)$ színnel, amelyre valamelyik színosztály $\alpha(G)$ csúcsot tartalmaz?
11. Bizonyítsuk be, hogy tetszőleges G gráfra $|E(G)| \geq \binom{\chi(G)}{2}$.
12. Legyenek K és H a G gráf két komponense. Legyen G' az a gráf, amit G -ből úgy kapunk, hogy K minden pontját összekötjük H minden pontjával. Bizonyítsuk be, hogy $\chi(G) = \max\{\chi(K), \chi(H)\}$ ill. $\chi(G') = \chi(H) + \chi(K)$.
13. Legyenek $G_1 = (V, E_1), G_2 = (V, E_2)$ tetszőleges véges gráfok és legyen $G = (V, E_1 \cup E_2)$ gráfok. Bizonyítsuk be, hogy $\chi(G) \leq \chi(G_1)\chi(G_2)$.
14. Tekintsük a sík egyeneseinek egy véges halmazát. Mutassuk meg, hogy a keletkező síktartományok sakktáblaszerűen kiszínezhetőek.
15. A Mycielski konstrukcióval megkapott G_k gráfok közül melyek tartalmazzanak Euler körsétát, és melyeknek van Hamilton körük?
16. Tegyük fel, hogy az egyszerű G gráf r -reguláris, összefüggő, de van olyan pontja (elvágó pont), melyet elhagyva a gráf szétesik. Igazoljuk, hogy $\chi'(G) = r + 1$.
17. Tegyük fel, hogy G egyszerű, 8-reguláris, 2009 pontú gráf. Határozzuk meg a $\chi'(G)$ élkromatikus számot.
18. Határozzuk meg a K_n teljes gráf $\chi'(K_n)$ élkromatikus számát.
19. Határozzuk meg annak a gráfnak a kromatikus és élkromatikus számát, amit egy $2n$ pontú körből úgy kapunk, hogy behúzzuk az n átmérőt.

20. Mennyi az ábrán látható gráfok élkromatikus száma?

21. Hány csúcsa van annak a síkbarajzolható gráfnak, amit 3 háromszög-, 3 négyszög- és egy ötszöglap határol?
22. Ha G n pontú, egyszerű, síkbarajzolható gráf, akkor
- együttal tóruszra is rajzolható;
  - ha G -nek $3n - 6$ -nál kevesebb éle van, akkor behúzható G -be új él úgy, hogy továbbra is egyszerű, síkbarajzolható gráfot kapjunk;
  - G bármely síkbarajzolásakor ugyanannyi tartomány keletkezik;
  - G -nek vagy van legfeljebb harmadfokú csúcsa vagy G tetszőleges síkbarajzolásának van háromszöglapja.
23. Adjunk meg olyan 8 csúcsú, egyszerű, síkbarajzolható gráfot, aminek a komplementere is síkbarajzolható!
24. Mutassuk meg, hogy ha $|V(G)| \geq 11$, akkor G és $\bar{G}$ egyike biztosan nem síkgráf.
25. Bizonyítsuk be, hogy minden egyszerű, síkbarajzolható gráf csúcsai kiszínezhetők 6 különböző színnel úgy, hogy a szomszédos csúcsok különböző színt kapjanak.
26. Egy mezőn k ház és k kút áll. Minden háztól pontosan 4 (különböző) kúthoz vezet út (még hozzá közvetlenül, vagyis más házak vagy kutak érintése nélkül). Mutassuk meg, hogy biztosan van két olyan út, amelyek keresztezik egymást!
27. Bizonyítsuk be, hogy minden síkbarajzolt G gráf 3-összefüggővé tehető további élek behúzásával a síkbarajzoltság megtartása mellett. Igazoljuk, hogy ha G síkbarajzolt és minden lapja háromszög, akkor G 3-összefüggő.
28. Mutassuk meg, hogy ha egy G egyszerű síkgráfban a legrövidebb kör hossza g , akkor $|E(G)| \leq \frac{g}{g-2}(n-2)$.
29. Egy konvex test minden lapja négyszög vagy nyolcszög és minden pontban pontosan három lap találkozik. Mennyi a négyszög- és nyolcszöglapok számának különbsége?
30. Mutassuk meg, hogy ha a G síkbarajzolt gráf minden lapját páros számú él határolja, akkor G páros gráf.
31. Egy 20-csúcsú poliédernek 12 lapja van, mindegyik k oldalú sokszög. Mennyi a k értéke?